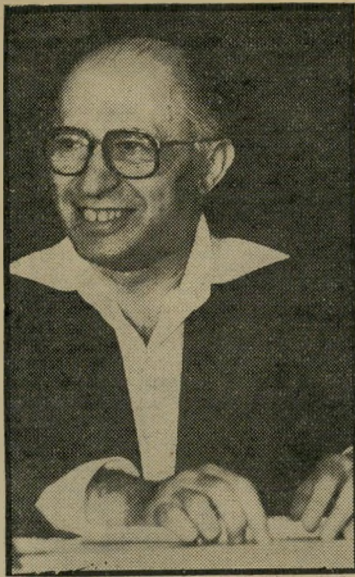

(המשך מעמוד 21)

ליטה עליו הממשלה. הממשלה החליטה שאת חתימת הקיום על חנינה או הפחתת העונש יעניק שר-המישפטים. לכאורה, יכול נשיא המדינה לחתום על חנינה ושר-המישפטים יסרב לתת לה את חתימת הקיום והחנינה כאילו ולא ניתנה. קשה להניח ששר-המישפטים היה פוגע בכבודו של נשיא-המדינה פגיעה שהיא כסטרית-לחי למוסד הנשיאות. ולא מכבד את חתימתו, אך על-פי החוק הדבר אפשרי. הנשיא לא העמיד מעולם שאלה זו במיבחן — הוא קובע תמיד את עמדתו על-פי המלצת שר-המישפטים. הנשיא יצחק נבון, כמו הנשיאים

שר-המישפטים לשעבר בגין רמיה

שר-המישפטים לשעבר תמיר נוקשות

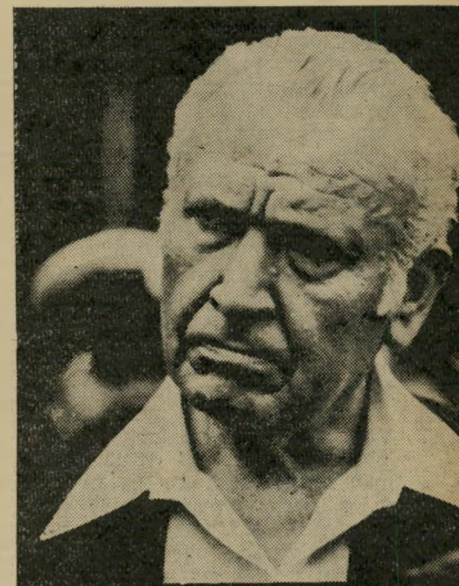
אשר קדמו לו, שבוי בסעיף 12 של חוק הנשיא. אולם יצחק נבון אינו יכול להתיר לוגן על מצב זה. לפחות מיקרה שלו קרה הדבר מתוך בחירתו החופשית. מישה פטנים שהבינו את האבסורד שבחוק זה, לפחות בעניין החנינות, הכינו הצעת חוק שתיתן לנשיא יד חופשית בהענקת חנינה, מבלי להיות תלוי בפוליטיקאי זה או אחר, המכהן בתפקיד שר-המישפטים.

הנשיא

לא רצה

מה שהיה או יושב-ראש ועדת החוק, חוק ומישפט, עורך-הדין דוד גלס, מעיד שהחוק היה עובר בוועדה ובכנסת. אולם היה זה דווקא נבון עצמו שפנה אל גלס וביקש ממנו: "עזוב את החוק הזה. אני רוצה שהמצב הקיים ימשך". מוסד החנינה הוא מוסד הומאני ביסודו. מלבד מיקרים נדירים ביותר, אין החנינה באה במקום החלטה של בית מישפט. החנינה ניתנת אם השתנו הנתנים של האסיר מהנתנים שהיו בעת שביית-המישפט גור עליו את העונש. כור תב אחד המישפטים הידועים במדינה, הפרופסור ש.ז. סלר, במאמרו ההיביליטטיבי:

"אין להוציא מכלל אפשרות מיקרים שבהם, לאחר החיוב בדין ועד לריצוי

נשיא לשעבר קציר בגין מעל הנשיא

ובפרקליטות, הופכת כל חקירה וכל מישפט לעניין אישי של החוקרים ושל הרובעים. הם יודעים שקידום בדרגה אינו תלוי בכך אם עזרו לעשות צדק, אלא אם הצליחו להשיג הרשעה. לאותם אנשים, שאחרי חקירה או מישפט, שבהם הם היו להוטים להכניס את האסיר מאחרי סורג וברית, קבעו את יחסם אל מי שהיה נאשם והיום אסיר, ניתן שיקול-הדעת אם להעניק לו חנינה או לא. גם לאנשים בעלי נפש גדולה מהמקובל אצל השוטרים ותובע-הפרקליטות, קשה להתעלות מעל עצמם במצב כזה. בשנים האחרונות התפרסמו לפחות ארבעה מיקרים של חנינה או של אי-חנינה.

שר-המישפטים ניסים העלמה

המיקרה המפורסם ביותר היה של יהושע בן-ציון. בן-ציון, בנקאי, איש-עסקים, נידון למאסר בעון גניבה ומרמה. בן-ציון נידון למאסר בתקופת שילטון המערך ורבה היתה שיחתו לשילטון המערך עלה לשילטון. הוא היה אחד מתומכי חרות, תורם גדול לקרן תלמידי המסואבת שלה, וידיד אישי של ראש-הממשלה, מנחם בגין. מזלו הטוב של בן-ציון היה שעם הרכבת הממשלה הראשונה שלו, נטל אליו בגין

חנן בן-ציון בדיקות מזוינות

אסיר אבו הנשיא לא ידע

גם את תיק המישפטים. בן-ציון מיהר להגיש בקשת חנינה שנדומקה במחלה קשה. כדי שהבקשה תיראה אמיתית, היה מי שדאג לזייף את הבדיקות הרפואיות של בן-ציון. שלא היה חולה בשום מחלה. היה מי שדאג שאת השתן שהיה על בן-ציון למסור למעבדת בית-הכלא ישתין אסיר אחר, שהיה חולה בסוכרת, והיה מי שדאג לכך שעובדה זו, שהיתה ידועה גם לאסירים, גם לשלטונות הכלא וגם

לאיש-שילטון, תועלם מעיני הציבור. היתה זו השחיתות הצינית הראשונה של ממשלת בגין. לה היה אחראי אישית ראש-הממשלה עצמו. נשיא-המדינה דאז, הפרופסור אפרים קציר, לא התנגד לדרישת שר-המישפטים בפועל, מנחם בגין, שהם ליץ בפניו על חנינה לבן-ציון, וחתם על החנינה.

אחרי שכן-ציון כבר קיבל את החנינה התברר שהוא בריא לגמרי. היום אפשר לראותו משחק טניס מדי בוקר. גם את הקנס שהטיל עליו בית-המישפט הוא מסרב לשלם, ומאחר שקיבל חנינה, אי-אפשר לעשות לו דבר.

מלבד החנינה האינדיבידואלית קיים גם מושג של חנינה כללית. חנינה כזו ניתנה אחרי מלחמת ששת הימים. מאז נפוצו שלוש פעמים שמועות שתבוא חנינה כללית נוספת ונטעו תיקות בלב האסירים. היה זה אחרי מלחמת יום-הכיפורים, ערב חגיגות ה-30 למדינה ואחרי חתימת חוזה השלום עם מצריים.

שרירות

לב

בחגיגות ה-30 כימטס והוחלט להעניק חנינה כללית. היה זה אחרי עליית הליכוד לשילטון וראשיו רצו לשתף בשימת חתם גם את האסירים ובני-המשפחותיהם. שמואל תמיר שמונה אז לשר-המישפטים התנגד בתוקף רב לחנינה הכללית, וכפה את רצונו על הממשלה כולה.

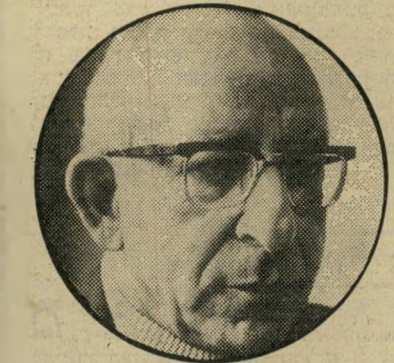
בבית-הסוהר הורגשה תסיסה מאיימת. נשות אסירים ובני-המשפחותיהם יצאו ל-הפגנות אלימות מול בית ראש-הממשלה בירושלים כשילדים קטנים, נושאי שלטים "אני רוצה את אבא!" עמדו מול השוטרים ששמרו על בית ראש-הממשלה, ועייניהם הדומעות הביעו תחינה.

כדי להרגיע את הרוחות הקדים שר-המישפטים ארבע ועדות-חנינה, כדי שידונו בכל מיקרה לחוד ויקבעו אם מגיעה חנינה, או המתקת עונש או לא, לכל אסיר שהגיש בקשת חנינה.

העיוות שבחוק החנינות הוכח שוב. לא היה זה נשיא המדינה, נותן החנינה על פי החוק, שהקים את הוועדות, אלא שר

חנן צור ניקמת תמיר

חנן פיר ללא רחמים

המישפטים, שבמיקרה זה היה שמואל תמיר, מתנגד החנינות. בכל ועדה ישבו שופט עליון, רופא ונציג הפרקליטות. הוועדות היו מגישות את המלצותיהן לשר-המישפטים וזה היה קובע אם הוא מקבל את דעת השופט העליון, הרופא והפרקליט או דוחה אותם, כשלנשיא אין כל חלק בהחלטה. מיכאל צור נפל קורבן לשרירות ליבר (המשך בעמוד 40)

חנינה

בעקבות זיוף

אחרונה נתגלו מיקרים רבים בהם שיקרו קציני מישטרה ושוטרים, אפילו בבית-המ. בלהיטותם להביא חומר ראיות נגד החשוד שלהם. מי שצפה פעם במישפט פלילי הבחין בלהיטות התובע להרשיע את הנאשם. כאילו והיה לו בכך עניין אישי. ואכן, במערכת הקיימת במישטרה

מישפטים, כרד א', חוברת ו', 90-טמבר 1968, עמוד 504. רק בימים אלה מתנהל בבית-המישפט המחוזי בירושלים מישפט של קצין המישטרה לשעבר, מרקוס, ושל הרקצין אלבו בהאשמה ששיקרו בבית-המישפט ברצונם להרשיע את עמוס ברנס ברצח החיילת רחל הלר.